

Kültür Bakanlığı'nın başarısı

HASAN BÜLENT
KAHRAMAN

Erhan Keskinsoy'un hazırladığını bildiğim fakat henüz gazetemizde yayınlanmamış haberine göre Kültür Bakanlığı yıllardır Türkiye'nin üzerinde çöreklenmiş bir ayıbı kaldırmış, yürürlükte

bulunan ve gümrüklerde uygulanan 'sansür' genelgesini iptal etmiştir.

Daha önce bu köşede yayınladığım bir yazıda duruma değinmiş ve Kültür Bakanlığı'nı bu konuda duyarlı olmaya ve göreve çağırmıştım. Gerçekten de yurtdışından çok çeşitli fakat hiçbirisi de ticari olmayan amaçlarla getirilen kültür araçları, video filmleri, kasetler, cd'ler daha önce yayınlanan bir genelge uyarınca paketlerinden çıkarılıyor, Kültür bakanlığı Telif Hakları Genel Müdürlüğü'ne gönderiliyor ve orada 'inceleniyordu.' Bu incelemenin herhangi bir gerçekçi yanının olmadığını kestirmek mümkündü. O arada, iki sorun ortaya çıkıyordu. İlki, Türkiye, Bilkent Üniversitesi Grafik Tasarım Bölümü Asistanı Orhan Anafarta'nın saptadığı üzere kendi dışında aynı uygulamada bulunan tek ülke olan Malezya'yla birlikte 'sansür uygulayan iki Müslüman ülke' tanımıyla uluslararası kara listelere geçiyordu. Bu liste Internet aracılığıyla tüm dünyaya yayılıyordu. Yabancı ülkelerdeki ticari kuruluşlar durumu öğrendikten sonra Türkiye'ye kişisel talepler düzeyinde bile bir tek mal satmak istemiyor, talepleri karşılamıyorlardı. İkincisi, 'inceleme' sırasında ürünler hasar görüyor, harap oluyor, işlevini yitiriyordu ki, onu da istenmeden gerçekleştirilen ikinci bir sansür diye görmek yanlış olmamalıydı.

Durumu Kültür Bakanlığı Müsteşarı değerli dostum Tekin Aybaşı'a bildirmiş, gazetede yazıyı da yazmıştım. Aradan bir süre geçtikten ve gerekli incelemeler yapıldıktan sonra Sinema ve Telif Hakları Dairesi Başkanlığı genelgeyi kaldıran yeni genelgeyi son derecede uygar bir metin olarak hazırlamış ve yürürlüğe koymuştur. Bir süre sonra, gümrük müdürlüklerine intikal ettiğinde uygulamaya son verilecektir. Bu duyarlılığından ve kararlılığından ötürü Kültür Bakanlığı'nı kutlamak gerekir.

Bütün bu öykü bir tek şeyin göstergesidir. Dünya, içine girdiği yeni süreçte artık genel yasaların ve daha da önemlisi kabullerin dışında kalan bir 'ulusal' uygulamayı reddetmekte, ona yönelen toplumlara belirli yaptırımlarla cezalandırmaktadır. Küreselleşmenin getirdiği yeni demokrasi anlayışı, yani kültür yapılanması bu bağlamda oluşmaktadır. Türkiye bu oluşumları zaman zaman bir nesnel gerçeklik olarak yaşasa da henüz olup bitenlerin tam anlamıyla bilincinde değildir. 1980'lerde ülkede tek olan ve devlet tarafından güdümlenen televizyon kanalı yeni ve özel kanallarla aşılmaya başlandığında bu oluşum kendisini göstermişti. Anımsayanlar o dönemin ikili bir sürece tanıklık ettiğini bileceklerdir. İlki, devlet teknolojinin ve telekomünikasyonun olağanüstü hızlı gelişimine ayak uyduramamış yeni kanallar kendilerini denetleyecek bir yasa bile hazırlanamadan işlemeye başlamışlardı. İkincisi, mevcut yönetmelikler sansür mantığını şu ya da bu şekilde sürdürse bile uydu antenlerle dünyaya açılan televizyon ekranları o sansür anlayışını geçersiz kılıyordu. Bu sürecin Türkiye'de demokrasinin hem olumlu hem olumsuz gelişmesine belli bir katkıda bulunduğundan kuşku duymamak gerekir. O nedenle Türkiye'nin bu yeni düzeni tüm boyutlarıyla içine sindirmesi bir zorunluluktur.

Gene bütün bu oluşumların yan yana gelmesiyle birlikte ortaya çıkan bir başka sonuçtan söz açılabilir. Türkiye özellikle kültür alanında devlet müdahalesini geriye çekmesini öğrenmelidir. 'Resmi kültür'ün olmayacağını son yıllarda her şeye karşın anlayan Türkiye Kültür Bakanlığı'nın işlevini yeniden düzenlemelidir. Bir organizatör, çeşitli sivil örgütler arasında bir düzenleyici, kaynak tahsis eden bir kuruluş olarak bu yapı kısıtlı etkinliğini koruyabilir. Fakat, kültürün üretimi ve denetlenmesi süreçlerine müdahalesinin nasıl vahim sonuçlar doğurabileceği yaşanan bu son örnekten de daha bir çoklarından da anlaşılabilir. Kültürü belirlemeye başlayan bir 'bakanlık' onu sınırlandırmaktan, kısıtlamaktan başka bir şey yapamayacaktır.

Bakanlık kendisini yeni bir yapıya kolaylıkla uyarlayabilir. Çünkü, önceki hükümetler döneminde her şeyi hazırlanmış olan 'Ulusal Kültür Sanat Kurulu' tam da bu anlayışla yapılandırılmıştı. İş, hiç zaman yitirmeksizin o kuruluşun işlev kazanmasını sağlamaktır. Örneğin bugün yaşanan 'sinemada rüsum' tartışmaları ancak öylelikle aşılabilecektir. İlgili alan kuruluşlarının alacağı kararlar kurumların yanlış adım atmasını da yıpranmasını da önleyecektir.

Kültür Bakanlığı'nın yeni bir kararlılık göstermesinin zamanıdır!

kahraman@bilkent.edu.tr